

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinque**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

Disp. XVIII. De perfectione meritorum, & gratiæ Beatæ Virginis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

Miracula
in infantia
de Christo
var non e-
lita.

Gela. Pap.

Iren.
Bernard.

non deuit Christum in ea etate miracula facere. Primo, quia cum nondum doceret, nec discipulos haberet, non indigebat miraculis, miracula enim sunt ad doctrinam confirmandam. Deinde, quia si ante etatem conuenientem miracula ederet, vel phantasma putaretur, vel ante conueniens tempus morti traderetur. Denique quia oportuit prius manifestari a Ioanne Baptista, sicut ipse dixit Ioann. 1. *Vt manifestetur in Israel, ego veni in aqua baptizans*: ergo signum est antea non fuisse miraculis manifestatum. Quod tamen intelligendum est, de miraculis ab ipso Christo factis in sui manifestationem, ita vt ipse ostenderet se esse authorem eorum, quod ideo dico, vt excludam mira illa opera, quae in Christi infantia parata sunt. Nam in illis ex modo, quo fiebant, non ostendebatur ipsum puerum esse authorem eorum, sed a Deo fieri singulari amore, & beneuolentia erga illum. Relinquitur ergo Christum ea etate priuata vitam egisse, & reliqua omnia, quae ab eo tunc temporis gesta dicuntur, incerta esse, & apocrypha, vt Gelasius Papa docuit in capitulo Sancta Romana, decima quinta dist. de quibus videri etiam potest Irenaeus libro primo contra Haereses capite decimo septimo, & quae ibi Feuardenius notat. Ethae de infantia, & priuata vita Saluatoris sufficiant, quae hoc loco intermittenda est, vt quae de B. Virgine dicenda superiunt, autem quam ab illa separemur, compleamus.

DISPUTATIO XVIII.

In quatuor Sectiones distributa.

De perfectione meritorum, & gratia Beatae Virginis.

Distinxi in principio huius materiae triplicem Virginis sanctificationem, & solum primam explicuimus (quonia de illa fere sola Diuus Thom. quaestio. 27. differuit) superest igitur, vt de secunda, quae per totum illius vitae tempus durauit, ac demum de tertia, quae in fine vitae illi in praemium data est, sermonem instituamus. Quoniam vero secunda sanctificatio per propria merita potissimum facta est, & cum illa coniuncta fuit aliorum donorum gratiae, scientiae, ac sapientiae perfectio, de his omnibus hoc in loco disputabimus eodem fere ordine, quo in priori tomo de huiusmodi donis animae Christi collatis differuimus. In praesenti autem disputatione solum de meritis ac perfectione gratiae sanctificantis, quam Beata Virgo obtinuit, in sequenti vero de donis scientiae, & sapientiae, postea de gratijs gratis datis dicemus.

SECTIO I.

Verum Beata Virgo, toto tempore vitae suae potuerit in gratia crescere per propria merita.

Post primam sanctificationem, Beatam Virginem suis meritis ac operibus magnum gratiae augmentum consequutam esse, compertum est. Diximus enim supra non fuisse a principio Beatam sed viatricem: gratia autem viatoris augeri potest per bona opera (vt fides docet) quanto ergo Virginis opera fuerunt meliora, tanto vberius gratiae augmentum per ea mereri potuit, quod euidentius ex dicendis constabit. Solum igitur disputari potest, an haec potestas merendi, & augendi gratiam durauerit in Beata Virgine toto tempore mortalis vitae. In qua re neminem inuenio, qui negauerit potuisse Virginem crescere in gratia vsque ad filij con-

ceptionem, quia eo tempore potuit semper ad maiorem perfectionem tendere, & ex fide & charitate magis, ac magis operari, & nunquam vltimam perfectionem gratiae consequuta est, quamdiu filium non concepit. Vnde Gabriel Angelus, qui eam gratia plenam appellauerat, deinde subiunxit, *Spiritus Sanctus superueniet in te*, vt nimirum superimpleret eam (vt Bernardus dixit) id est, vt abundantiori gratia, & sanctitate cummlaret, vt ceteri Patres exponunt. Videantur, quos in primo tomo citauimus, disputatione octaua, sectione septima & octaua, dum tractarem, quomodo Beata Virgo meruerit esse mater Dei, condignam illi dignitati dispositionem merendo: totum enim illud meritum incarnationem filij antecessit.

De tempore autem ab incarnatione filij vsque ad mortem fuit quorundam opinio, Beatam Virginem non potuisse amplius mereri, neque in gratia crescere. In hanc sententiam, quamuis cum timore inclinat Scotus in 4. distinctione 4. quaestione sext. ad quinrum, Almain. in 3. distinctione, 3. quaestione 3. Possunt etiam citari Richardus ibi articulo primo, quaestione quarta, & Alenfis 3. parte quaestione 9. memb. 3. articulo secundo, §. secundo, ad primum, quatenus dicunt Beatam Virginem post conceptionem filij non potuisse peccare, quia erat in statu plenae gratiae, & perfectae charitatis. Et Diuus Thomas supra, quaestione 27. articulo quinto, ad secundum, quatenus dicit gratiam Virginis fuisse consummatam in conceptione filij, & Diuus Bernardus in sermone 51. de conceptione, qui dicit Virginem in filij conceptione, accepisse tantam gratiam, quantum accipere potest viatrix creatura, ac denique Damascenus orat. 1. de dormitione Deiparae, vbi ita loquitur, *Mors enim eos, id est, alios sanctos, perficit, beatosque ostendit, id videlicet ipsis afferens, vt in eorum virtutem nulla iam mutatio cadat: minime tamen hoc in te usurpabimus, neque enim mors tibi beatitudinem attulit, neque migratio perfectionem conciliauit. Omnium etenim bonorum initium, medium, & finis, securitas etiam, ac vera confirmatio in illa seminis experte conceptione posita fuit.* Fundamentum huius sententiae solum esse potest, quia decuit Beatam Virginem ad concipiendum filium perfectissimè preparari, ac disponi, ergo verisimile est accepisse tunc gratiam, quantum pura creatura capere potest, non igitur habuit postea, quo ultra progrediretur.

Hac vero sententia mihi probabilis non est, quare sine vlla dubitatione dicendum existimo, potuisse Virginem post filij incarnationem crescere in gratia. Ita sumo ex Diuo Thoma, dicta quaestione 27. articulo quinto, ad secundum, vbi triplicem perfectionem gratiae Virginis distinguit: primam qua disposita fuit, vt esset idonea mater Christi: secundam, quam accepit in conceptione Christi: tertiam, quam habet in gloria. Et quamuis expressè non dicat hanc vltimam, & consummatam gratiam in intensione fuisse maiorem ceteris: tamen reuera hoc etiam intendit, ita enim praefert tertium statum secundo, sicut secundum primo: & similia habet opusculo 60. articulo tertio. Et eandem doctrinam alijs verbis insinuat Rupertus libro secundo in Cantica, non longe a principio, dicens Virginem in sua prima sanctificatione fuisse vt auroram, in filij conceptione vt lunam, in morte vt solem, quia semper perfectiorem gratiam habuit. Et sub hac ipsa metaphora Aurora explicauit optimè eandem doctrinam Bonauentura in speculo Mariae capite 9. & Bonauent. 11. expressius docuit hanc conclusionem Durand. Durand. in tertio, distinctione 3. quaestione 4. dicens, licet Beata Virgo post filij conceptionem non potuerit peccare, potuisse tamen mereri, quia erat pure viatrix. Idem Gabriel. ibi quaestio. 2. articulo 3. dub. 1. inde enim probat Virginem habuisse libertatem ad actus praecipuos, etiam post filij conceptionem, quia

Bernard.

Scotus.
Almain.
Richar.
Alenf.

D. Thom.

Bern. Sen.

Damas.

D Thomi

Post Christi
incarnatio-
nem cresce-
re in gratia
Virgo po-
tuit.

Rupert.

Bonauent.
Durand.

Gabr.

Vega.

quia alias non potuisset mereri, nec de facto meruisset eliciendo actum bonum, quod reputat omnino falsum, idemque tenet Ocham, quem ibi citat. Eandem sententiam docuit Vega lib. 10. in Tridentinum, cap. 2. cuius verba, quia probabiles rationes continent, referam. *Quis enim inquit, neget ipsam sanctiorem, & gratiorem Deo fuisse, postquam filium Dei concepit, peperit, nutriuit, & pro nobis patienter tulit in cruce mori? si fieri potest, ut gratior sit aliquis apud Deum vno tempore, quam alio, nescio, quemadmodum posset quis credere, tam parum apud Deum fuisse tanta illa, ac precellentia obsequia, ut non eam, post ipsa, multo habuerit cariorem, & gratiorem? Nam quod quidam existimant, distam ei esse in conceptione filij Dei totam gratiam, quam postea meritura erat, somnium est absque vilo fundamento, contra legem Dei effectum, quod eadem facilitate, qua dicitur, merito est contemnendum. Item docuit Sotus in 4. d. 3. articulo. 2. eisdem ferè verbis.*

Sotus.

Quis ambigat, quin, cum merita præmium præcedant, per tam egregia omnium virtutum officia, que post sacratissimum partum accumulauit, cumulator etiam in dies, & excellentior illi accresceret gratia? fuit quidem gratia plena ante conceptionem filij, quantum par erat, ut fieret Christi mater: at amen gratia illa non fuit eo modo summa, ut non posset deinceps meritis auferri. Eandem denique sententiam cæteri Theologi in 3. dist. 3. supponere videntur ut certam, & Patres vbicunque disputant de obsequiis B. Virginis in Christum, & de doloribus, ac cruciatibus, quos in eius nece sustinuit. Tandem ratione probatur primò, quia (ut benedicti autores dicunt) per se incredibile est, tot labores, & dolores ex perfectissimo amore, & charitate pro Christo susceptos nullius fuisse meriti apud Deum, aut personam Virginis illi gratiorem, & cariorem non reddidisse.

Obiect.

Responsio.

Obiectio.

Dicit aliquis, etiam Angeli exhibent Deo multa ministeria, & obsequia, & ex perfecto amore: & tamen neque merentur, neque fiunt illi gratiores. Christus quoque per sua opera non reddebatur gratior Deo. Sed differentia inter hos sanctos, & Virginem, veritatem hanc illustrat, & rationem eius à priori ostendit. Primò enim Beata Virgo quamdiu in corpore mortali vixit, non fuit beata, neque in statu comprehensoris secundum animam (ut in superioribus probatum est) ergo per fidem semper ambulauit, ergo erat in statu merendi, ergo poterat mereri augmentum gratiæ. Quia ex parte gratiæ nullum erat impedimentum, cum nondum esset in termino, & ipsa de se auferri posset in infinitum, neque alia conditio ad hoc meritum necessaria deerat. Nisi quis fingat singularem legem in Virgine, vel potius exceptionem à lege communi, de potestate merendi in statu viæ, quæ conficta esset, & sine fundamento, & in Virginis potius detrimentum poneret, quam vtilitatem. Melius est enim cuiuslibet viatori posse mereri, quam sine fructu operari: sed hæc potestas concessa est omnibus viatoribus, cur ergo dicemus negatam esse Virgini, eo præsertim tempore, quo perfectius operata est? Exemplum ergo de sanctis Angelis adductum, non est accommodatum, cum illi in termino sint. Neque etiam exemplum de Christo Domino est ad rem: tum quia ob dignitatem suæ personæ erat infinite gratus: tum præterea, quia etiam ille secundum animam fruebatur Deo, & vtilis non erat viator: tum etiam, quia ut viator fuit, mereri potuit, & alijs, & sibi quatenus capax erat alicuius præmij, ergo negandum non est Beatam Virginem mereri potuisse, sed non potuit mereri alijs de condigno, ergo sibi: ergo potuit per merita in gratia crescere: quia nec ratione dignitatis suæ personæ, nec ratione status erat incapax huius augmenti.

A Potuit enim Deus eo momento, quo filium concepit, dare illi omnem gratiam, quam toto tempore vitæ suæ meritura erat: iam enim Deus omnia illa merita præuidebat, & poterat illorum præmium statim conferre, decessisse autem videtur, saltem gratiæ augmentum illi statim præbere, ut Beata Virgo, simul ac mater Dei effecta est, fieret illi gratissima, atque charissima. Sed hæc euasio in primis sine fundamento conficta est, præter ordinariam legem, exactamque, ac propriam merendi rationem, quæ postulat, ut meritum antecedit præmium, & principium meriti ipsum meritum, præsertim in eadem persona. Præterea principium meriti nunquam cadit sub meritum: si autem tota gratiæ, quæ futura erat præmium meritorum Virginis, antecessisset tempore eadem merita, necessariò fuisset principium illorum. Nam gratia, quæ antecedit in operante executionem operum, est principium eorum, quatenus apud Deum grata, & meritoria sunt: meruisset ergo Beata Virgo ipsum principium meriti: quod neque in Christo Domino concedimus. Rursus vix potest intelligi ille modus meriti, & præmij nisi omnino immutando omnes leges, ac conditiones merendi. Quod ita declaro, quia si Beata Virgo à principio incarnationis habuit omnem gratiæ intentionem, quam perpetuo esset habitura, ergo ex illo tempore potuit elicere actus charitatis æquales in intentione ipsi gratiæ. Quia gratia de se non est otiosa: sed efficax ad operandum iuxta totam perfectionis suæ latitudinem: & si in aliquo puro viatore ita vnquam operari potuit, maximè in Virgine, quæ nunquam diuinæ gratiæ restitit: neque obstaculum eius efficacæ opposuit, operabatur ergo ex tota intentione habitus gratiæ, & charitatis, sed per vnum actum charitatis ita intensum meretur homo æqualem intentionem habitus (ut ex materia de gratiæ, & de charitate suppono) ergo Beata Virgo vel post vnum actum suæ gratiæ ad æquatum nihil persequentes meruit (quod improbatum est) vel ampliolem, quam receperat, meruit gratiam. Nisi quis fortasse dicat, tam singulis actibus æqualibus, quam omnibus simul eandem omnino gratiam veluti pluribus titulis meruisse, sicut de Christo Domino dici solet. Sed hoc non rectè dicitur, Christi enim meritum fuit infinitum, & ideo non potuit esse intensiùs maius in multis actibus, quam in vno, in Virgine autem meritum singulorum actuum erat finitum, & vnumquodque capax noui præmij, non ergo poterat omnibus ex æquo satisfieri vno, & eodem finito præmio, seu gratiæ augmento. Denique aliorum hominum merita non ita remunerantur (ut suppono) cur ergo dicemus Beatam Virginem in hoc deterioris fuisse conditionis?

Responsio.

E Superest respondeamus testimonijs initio positjs. Diuus Thomas, cum dicit Beatam Virginem in conceptione filij fuisse in gratia consummatam, non intelligit de consummatione simpliciter, quæ solum futura est in gloria: sed de consummatione, per quam ita confirmata est in bono, ut amplius peccare non posset. Vnde sic inquit, *in conceptione filij consummata est in gratia confirmante eam in bono.* Et idem est reliquorum Scholasticorum sensus, vno, vel alio excepto. Ad testimonium sancti Bernardini responderetur, verisimile esse Beatam Virginem in conceptione filij habuisse maiorem gratiam, quam vilius viator in statu viæ vnquam habuerit: non tamen inde fit, habuisse tunc tantam gratiam, quam iam ipsamet in statu viæ habitura erat.

Responsio. ad argum. ea in oppositum.

Ad Damascenum (cuius verba difficilia sunt, & per exaggerationem dicta) respondeo intelligendum esse de perfectione gratiæ, quoad omnis mali remotionem, & perfectam securitatem, & confirmationem in bono: non verò quoad omnem intentionem, seu perfectionis modum, aliàs ex eisdem

dem verbis colligi posset Beatam Virginem ab eo tempore, quo filium concepit, fuisse plenè, ac perfectè Beatam.

Ad ultimam coniecturam respondetur, plenitudinem gratiæ Virginis non repugnare augmento, semper enim ab instanti conceptionis plena fuit: quia semper habuit quidquid pro temporis opportunitate conueniens fuit, & dignitatem eius decuit: semper tamen magis, ac magis impleri potuit, quia hoc ipsum eidem dignitari, ac meritis eius debitum erat. Quocirca, sicut dignitati matris non fuit debitum, vt ad statum gloriæ subitò tunc eleuaretur, ita neque, vt omne gratiæ augmentum illi conferretur: sed quod viatoris statui esset proportionatum, sufficiensque principium perueniendi ad statum gratiæ consummatæ; seu gloriæ Deiparæ consentaneum. Et hoc sensu etiam dici potest accepisse in conceptione filii omnem gratiæ perfectionem, non formaliter, sed quasi in radice. Quo sensu explicari etiam Bernardinus, & Damascenus possent. Sit certum, Beatam Virginem quamdiu hic vixit, potuisse mereri.

SECTIO II.

Virum Beata Virgo in singulis actibus, singulisque momentis vite sue perfecte, & quasi continue mererit.

Expofita potestate merendi, quam Beata Virgo toto tempore vite habuit, sequitur, vt actum, seu perfectum exercitium huius potestatis explanemus. In qua re illud solum in genere certum est, Beatam Virginem meruisse suis actibus, perfectumque gratiæ augmentum consequutam esse, quoniam illa potestas non fuit otiosa, sed in actum prodijt multo perfectius, quam in cæteris iustis. Vnde Augustinus de bono coniugali, capite vigesimo quinto. *Qua sint, inquit, Mariae merita, quis ignorat?* & Damascenus libro quarto, capite decimo quinto, creuit sic sicut *olivam fructiferam*. A nobis verò specialius explicandum est, qualis fuerit perfectio huius meriti, tam in multitudine actuum, quam in perfectione (vt ita dicam) intensiua, & extensiua, eiusque continuatione.

Dico ergo primo, Beatam Virginem per omnes ac singulos actus humanos, quos in mortali vita post primam sanctificationem exercuit, augmentum charitatis, gratiæ, & gloriæ meruisse. Dixi post primam sanctificationem, quia per actum, quo se ad illam disposuit, licet primam gloriam meruerit; non tamen gratiam, & augmentum eius, vt in superioribus docui. Probatur ergo, quia in primis Beata Virgo nullos habuit actus indeliberatos, neque inter deliberatos habuit aliquem malum (vt in superioribus demonstratum est) ergo omnes actus eius fuerunt moraliter boni (quia non datur actus indifferens in indiuiduo, in eo præsertim qui perfecto modo operatur) ergo omnes fuerunt meritorij, quia (vt per se credibile est) omnes actus suos frequenter referebat in DEVM magna charitate dilectum, quia nullum habebat inordinatorum affectuum impedimentum. Vnde verisimile est frequentissimè, ac ferè sine intermissione, quamdiu vigilabat, de Diuinis rebus cogitasse, mentemque suam in Deo fixam habuisse. Cum enim plenum dominium suorum actuum haberet, nunquam præter voluntatem suam distrahebatur, voluntariè autem non auertebat mentem à Diuina contemplatione, nisi fortasse corpo-

ris imbecillitas; aut necessitas eam compelleret, quod raro accidere poterat. Ad externas enim actiones peragendas satis erat interiorum mentis attentionem remittere, quanquam non omnino suspenderetur: vt autem corruptibile corpus id ferre posset, in causa erat, quod summa facilitate, & iucunditate in Diuinis meditationibus versabatur. Testis est Ambrosius, libro secundo, de Virginibus in principio, qui eleganter virtutum officia, quibus Beata Virgo apud Deum promerebatur, describit. Inter alia, *Inuenta, inquit, operi, verecunda sermone, arbitrium mentis solita non hominum, sed Deum querere, & infra. Vt ipsa corporis species simulacrum fuerit mentis; figura probitatis, & iterum, Hac ad ipsos ingressus Angeli inuenta domi in pennis sine comite, ne quis intentionem abrumperet, ne quis obstreperet. Neque enim comites feminas desiderabas, quæ bonas comites cogitationes habebat.* Nihil ergo in singulis operationibus Beatæ Virginis ad rationem meriti de condigno deesse poterat.

Dico secundo. Ita meruit per singulos actus, vt statim augmentum gratiæ, quod promerebatur, obtineret. Hæc conclusio probari potest iuxta varias Theologorum sententias, de augmento gratiæ, & charitatis per nostra merita. Quidam enim existimant omne gratiæ augmentum, quod iustus meretur (siue per intensos, siue per remissos actus illud mereatur) statim conferri. Quæ sententia valde probabilis semper mihi visa est, quia meritum est sufficiens causa præmij, & ideo, si ratione status non repugnat, statim conferitur. Et in hac sententia, conclusio posita euidentis est. Alij verò

consent, non dari statim augmentum gratiæ, nisi meritum eius in actu intensiori, ac feruentiori fundetur: & in hac sententia probanda est conclusio sumpto alio principio, scilicet Beatam Virginem semper respondisse Diuinæ gratiæ vocanti, tantumque cooperatam fuisse, quantum poterat iuxta mensuram Diuinæ gratiæ, quæ illi conferebatur. Quod probo primò, quia quidquid perfectionis in genere gratiæ sanctificantis alicui puræ creaturæ concessum est, non est Beatæ Virgini denegatum (vt initio huius materiæ ostendimus) sed illa gratiæ perfectio data in primis est Angelis sanctis (vt constat ex prima parte quæstionis 62. articulo sexto) & nonnullis hominibus saltem aliquo tempore vitæ, vt Beato Francisco post vocationem suam, vsque ad mortem: quod facilius credi potest de Paulo, ac reliquis Apostolis: & per se probabile est, in tanta multitudine, ac varietate donorum gratiæ, hoc etiam fuisse aliquibus hominibus diuinitus datum, maximè igitur Beatæ Virgini. Secundo ita explicatur, quia in Beata Virgine nihil fuit, quod eam impediret, ac retardaret, quominus Diuinæ gratiæ cooperatur quantum posset, quia ne habebat formitem, neque vllam potentiarum deordinationem: ergo sicut sancti Angeli propter hanc causam omnino cooperati sunt Diuinæ gratiæ, ita etiam Beata Virgo. Præsertim: quia licet in conditione naturæ esset inferior, in diuinis donis erat superior, & ab Spiritu Sancto facile poterat tam accommodatè, tamque suauius semper moueri, vt pro mensura vocationis responderet. Ex hoc ergo principio ita concludo: Beata Virgo quando amabat Deum semper operabatur ex tota efficacia charitatis, & gratiæ, tam habitualis, quam actualis, seu mouentis: ergo semper ita operabatur, vt mereretur augmentum gratiæ, & se disponeret ad illud statim obtinendum. Probatur consequentia, quia verisimile est actum sic elicium à charitate esse intensiorem habitu, à quo procedit, quia habitus de se est sufficiens principium actus æqualis, quod si accedat specialis DEI motio, facile elicit intensiorem. Quod si quis contendat, Beatam

Ambros.

Augmentum gratiæ, quod Virgo meretur, statim obtinuit.

August.

Damas.

De singulis actibus Beata Virgo augmentum gratiæ meruit, & gloriæ.

Vir-

Virginem non semper habuisse motionem, qua in-
 tenfius operaretur, in hoc non multum contendam,
 quia res incerta est, quamvis pietati magis confen-
 taneum fit, aliud, & excellentius de Virgine sentire.
 Ad probandam verò consequentiam illatam satis
 esse existimo, quod Beata Virgo (vt dixit etiam Sanctus
 Bernardus dicto serm. 51. cap. 3.) nihil vnquam
 elegerit, nisi quod ei sapientia diuina demonstrabat, satrum-
 que semper dilexit Deum, quantum à se diligendum exi-
 stimauit. Quid enim amplius in homine viatore de-
 siderari potest, quo se ad recipiendum gratiæ aug-
 mentum disponat, quam quod cum diuina, & ex
 diuina gratia operetur, quantum iuxta mensuram
 diuinæ motionis potest? Si enim Deus non denegat
 suam gratiam facienti ex priori gratia quod in se est,
 quomodo negabit præmiuim augmenti gratiæ fa-
 cienti quantum ex diuina gratia potest ad illud men-
 dendum? Certè qui plus requirit, impossibilem con-
 stituit huius augmenti consequitionem in hac vita;
 idq; sine fundamentò, & præter diuinæ gratiæ libe-
 ralitatem, vel potius præter diuinæ iustitiæ in re-
 munerandis meritis æquitatem, & præter inirmo-
 rum hominum necessitatem, & vtilitatem. Ex quâ
 ratione, cum proportione applicata, idem conclu-
 di potest de omni merito Beatæ Virginis fundato in
 quibuscunq; actibus, quarumcunq; virtutum, & de
 quacunq; latitudine, ac multitudine meritorum,
 vel ex multitudine actuum, vel ex continuatione,
 ac perseverantia proueniente. Nam cum Beata Vir-
 go omnibus ijs modis meruerit operando perfecte,
 & ex tota efficacitate suæ gratiæ, & auxiliij, statim
 obtinebat quidquid gratiæ merebatur: quia facie-
 bat, quod in se erat ad id obtinendum: nihil autem
 aliud desiderari potest, vt dictum est.

Dico tertio, Beata Virgo meruit per actus perfe-
 ctissimos tam vitæ actiue, quam contemplatiue.
 Hanc conclusionem pono ad explicandam amplius
 perfectionem huius meriti, simulq; declarandam
 eximiam, ac perfectissimam rationem viuendi, &
 aptissimam ad sanctitatem agendam, quam Beata
 Virgo in hac vita habuit. Et primum in genere
 probari potest, quia perfectissimus status hominis
 vitæq; vitam actiuam, & contemplatiuam, com-
 plecti debet, vt Diuus Thomas docet Secunda Sec-
 undæ, quæst. 188. articulo sexto, & infra quæstion.
 40. articulo primo ad secundum. Vbi hanc viuendi
 rationem dicit Christum assumpsisse: maxime autem
 decuit Virginem imitari filium, & post illum,
 perfectissimum viuendi modum habere. Secundo
 declaratur breui discursu factò de vita Deiparæ,
 quam in tria potissima tempora partiri possumus.
 Primum protenditur vsque ad filij conceptionem,
 de quo supra initio disputationis, septima ex anti-
 quorum Patrum scriptis ostendimus, Beatam Vir-
 ginem in templo habitasse, ibiq; diuinæ contem-
 plationi potissimum vacasse, & ardentissimis deside-
 rijs, ac orationibus Melisæ aduentum impetrasse,
 ac promeruisse. Addit verò Ambrosius libr. secun-
 do de virginibus in principio, non caruisse tunc Vir-
 ginem perfectissimo exercitio virtutum ad vitam
 actiuam pertinentium, inter alia, *Quid ego, inquit,
 exequar ciborum parsimoniam, officiorum redunda-
 ntiam, alterum vitæ naturam supersuisse, alterum pene ipsi na-
 turæ defuisse? Illic nulla intermissa tempora, hinc conge-
 minatos ieiunio dies, & si quando resiciendi successerit vo-
 luntas, cibus plerunq; obuius, qui mortem arceret, non de-
 licias ministraret.* Vbi quantum Ambrosius, non
 loquatur in particulari de hoc tempore, sed gene-
 ratim de tota vita Virginis: tamen, quæ dicit, ad il-
 lam maxime ætatem sunt accommodatissima. Re-
 fert præterea Sabellius libro secundo exemplor-
 um capitulo quarto, & nono, & libro octauo, cap-
 itul. quarto, ex quadam antiqua traditione, soli-
 tam fuisse Virginem tota hac ætate à primaluce ad
 tertiam diei horam contemplationi, ac rebus sacris

vacare: deinde verò vsque ad meridiem operi alicui
 incumbere: reliquam verò diei partem sacræ lectio-
 ni, & orationi impendere. Quod etiam ita fuisse re-
 uelatum sanctæ Brigitæ refert Cassianus, qui de hac
 ætate Virginis latè disputat. libro de Beata Maria:
 capitulo 12. & 13.

Secundum tempus durauit ab Incarnatione vs-
 que ad Ascensionem Domini, in quo excellentiora
 opera vtriusque vitæ exercuit: tum quia maiori
 semper gratia, & sanctitate pollebat: tum etiam quia
 maiorem opportunitatem perfectus operandi na-
 ta est. Primo enim ad hoc tempus spectat singulare
 illud meritum fidei, charitatis, obedientiæ, & hu-
 militatis, quod in ipsa filij conceptione enituit,
 quando suum consensum præstitit. Vt mirum in
 modum ponderat, & exaggerat Bernardus Sen-
 nensis sermone 51. Ponderant etiam Ambrosius
 libro secundo in Lucam. Bernardus in homilijis in
 Massus est, & Laurentius Iustinianus sermone de An-
 nunciatione. Deinde quod ad vitam contemplati-
 uam pertinet, plurimum ad perfectionem eius con-
 tulit præsentia filij, qua semper fruebatur, & ad il-
 lum amandum non tantum gratiæ, sed etiam na-
 turæ impetu ferebatur, vt rectè notauit Anselmus,
 lib. de excellentia Virginis, capite 5. Accedit quod
 sedens secus pedes filij audiebat verbum illius, nunquam
 enim ferè à filio discedebat; propter quod Epipha-
 nius hæref. 78. eam vocat, *Perpetuam Iesu sectatricem.*
 Quod si audiendo verba Simeonis, vel aliorum,
 cuncto diebat ea, conferens in corde suo, quid audiendo
 verba filij existimandum est effecisse? Deniq; quod
 ad vitam actiuam spectat, in hac ætate exercuit sum-
 ma pietatis officia erga filium: sponso etiam suo mi-
 nistravit, ac familiæ curam gessit. Et (quod caput
 est) maximos labores, & dolores simul cum filio
 sustinuit, vt rectè considerauit Anselmus libro de
 excellentia Virginis, capite quinto, & eleganter Ru-
 pertus 3. libro in Cantica, in fine: Item Petrus Da-
 mianus sermone primo, de natiuitate Beatæ Ma-
 riæ.

Tertium tempus durauit vsque ad Beatæ Vir-
 ginis obitum, quo tempore cœlestem quandam vi-
 tam egisse nemo pius dubitare potest. Vnde (vt est
 apud Sabellium supra, & Nicephorum libro se-
 cundo Histor. capit. 3) post Christi mortem in Io-
 annis domo habitauit, priuatamq;, & ab hominum
 consortio semotam vitam egit, vbi filij absentiam
 perpetua illius consideratione, & charitate compen-
 sabat. Vnde Laurentius Iustinianus sermone de As-
 sumptione, de hac ætate Deiparæ loquens, inquit,
*Nullus ardorem Virginis sufficit explicare, quanto desiderio-
 rum cremabatur incendio, quam crebris suspirijs angebatur,
 & alia, quæ eleganter persequitur, & Rupertus li-
 bro quinto in Cantica, cuius magnam partem in ex-
 plicanda altissima Virginis contemplatione ponit.*
 Nec verò huic temporari exercitio actiue vitæ de-
 fuit: quin potius, cum alijs temporibus actiuam vi-
 tam circa corporales actus exercuisset, in hoc terti-
 pore illam in spiritualibus actibus, qui ex suo genere
 perfectiores sunt, exhibuit. Nam (vt sub nomine
 Hieronymi refertur sermone de Assumptione, & se-
 quent. disputat. latius dicemus) Apostolos docuit,
 & Lucam Euangelistam de mysterijs fidei instruxit.
 Et credibile est in consolandis, ac spiritualiter iu-
 uandis alijs fidelibus sæpè occupatam fuisse: Vnde
 Beatus Ignatius epistol. 3. ad Mariam, eam depre-
 catur, vt se confortare, & consolari dignetur, ad
 quem Beata Virgo rescriptit, eum confirmans in fide,
 & ad persecutiones sustinendas erigens, ei-
 que aduentum suum cum Ioanne Euangelista ad
 Antiochenam Ecclesiam inuifendam pollicetur.
 Et Epiphanius hæref. 78. dubitat, an Beata Virgo
 cum Ioanne in Asiam profecta sit: Patres autem
 Concilij Ephesini, capite 27. tomi. 2. af-
 firmant ipsam cum Ioanne Euangelista Ephesio-
 rum

Bernard.

Maria per actus perfectissimos vitæ actiue & contemplatiue meruit. D. Thom.

Modus viuendi Virginis vsque ad filij conceptionem.

Ambro.

Sabellius.

Cassian.

Modus viuendi Mariæ ab incarnatione vsque ad Ascensionem Domini. Bern. Sen. Ambros. Lau. Iustin. Anselm.

Epiphanius.

Anselm. Rupert. Pet. Dam.

Modus viuendi Mariæ in nouissimo tempore. Sabellius. Nicephorus. Lau. Iust.

Hieron.

Ignatius.

Epiphanius.

Conc. Ephes.

rum ciuitatem incoluisse. Quod si ita factum est, propter proximorum salutem, & Ecclesie augmentum in dubio peractum est. Constat igitur Beatam Virginem in toto vitæ suæ progressu perfectissimas operationes actiue, ac contemplatiue vitæ exercuisse, quas eleganter describit Ignatius epistol. 1. ad Ioannem Euangelistam, ubi post multa ita concludit. *Sicut nobis à fide dignis narratur, in Maria matre Iesu humane nature natura sanctitatis Angelica copulatur, & hæc talia exiit a uerum viscera nostra, & cogunt valde desiderare aspectum huius, si fas est fieri, celsu prodigi, & sacratissimi spectaculi.* Cuius epistolæ meminit etiam Bernardus, sermone 7. in Psal. 90.

Dico quarto. Verisimile est, Beatam Virginem toto tempore vitæ suæ continuè meruisse, & in gratia creuisse. Hæc conclusio duplicem potest habere sensum, & in utroque est pia, & probabilis, in altero autem certior. Docet illam Albert. Magnus, libro de Beata Virgine, capite 1. 6. & 177. & 197. Vbi dicit nouum priuilegium Virginis fuisse, quia quolibet tempore meruit. Quod dictum refert & approbat Antoninus. 4. part. titul. 15. cap. 20 §. 6. Idem tenet Bernardinus de Busto. 4. part. serm. 9. §. vltimo, dicens non esse dubitandum, quin à primo instanti vsus liberi arbitrii vsque ad suum felicissimum transitum semper fuerit in actu merendi. Indicat Canisius libro 5. capite 1. in illo verbo, *Cuius vitæ iugis, & continua quedam fuit contemplatio*, & alios statim referemus. Potest autem hæc conclusio intelligi, vel de tempore, quo vigilabat, & hoc sensu non solum est verisimilis, sed etiam certa, quia quædiu ratione vsa sit, sine vlla intermissione semper est bene operata, vt rectè dixit Ambrosius libro 2. de virginibus in principio. Et patet, quia cum haberet perfectum dominium suorum actuum, nunquam est indeliberatè operata, nec verò cessare omnino poterat ab omni actu externo, & interno: tum quia hoc ferè est humano modo impossibile: tum etiam quia in homine vterque ratione, & potestate aduertere, nonnulla culpa esset, sic otiosum manere, semper ergo ex quo permanentem vsum rationis habuit, aliquem actum liberum exercuit, vel internum tantum: vel simul externum: ergo continuè bene operata est: ergo continuè meruit: vtrique consequentia constat ex principijs positis. Alio ergo modo intelligi potest conclusio etiam de tempore, quod somno tribuebat, & hoc sensu est incerta, sed quod sit verisimilis probari potest. Primo testimonio Bernardini Senensis dicto sermone. 51. art. 1. Vbi ex sua, & aliorum sententia dicit, non fuisse somno impeditam, quominus libere in Deum conuerti posset, & assertè coniecturam, quia hoc priuilegium aliquibus sanctis pro aliquo vitæ tempore concessum est. Accommodat etiam illud Ierem. 1. *Virgam vigilantem ego video.* Idem habet in 3. opere sermonum tractatu de Beata Virgine sermo. 4. art. 1. cap. 2. vbi dicit, etiam cum dormiebat, fuisse Virginem in altiori contemplatione, quam fuerit aliquis alius dum vigilaret. Vnde illi attribuit verba illa Cant. 5. *Ego dormio, sed cor meum vigilat.* Quæ eleganter de Virgine exponit Rupertus, libro 5. in Cantica. initio, vbi inter alia inquit. *Multarum quoque animarum fuit, & est, non solum secundum similitudinem otio sancto dormire, id est, à terrenis curis vacare, & in caelestibus per contemplationem corde vigilare: verum etiam eodem modo, quo & Iacob dormiuit, secundum corpus dormire, & secundum animam, caelestia videre, sed tu, o Cælum Dei, vnica sedes Domini, in utroque vigilandi modo cunctis mortalibus, siue terrenis hominibus longè eminentior exististi, longè studiosior ad contemplandum eum, in quem desiderant angeli prospicere, atque aptior fuisti. Fauet huic sententiæ Ambrosius libro. 2. de virginibus in principio dicens, *Dormire non prius cupiditas, quam necessitas fuit: & tamen, cum quiesceret corpus, vigilaret**

animus, qui frequenter in somniis aut lectis repetit, aut somno interrupto continuat, aut disposita gerit, aut gerenda prænuñciat. Quæ verba tractans Canisius libr. 1. cap. 13. in hanc sententiam inclinat, quam etiam tenet Bernardinus Busto in Mariali. 3. p. sermon. 1. p. 3. & Busto Dionysii. Richelius in illud Cantic. 5. *Ego dormio, & cor meum vigilat*, art. 18. Et confirmari potest ex Augustino 5. contra Iulian. cap. 9. Vbi de hominibus in statu innocentia inquit: *Tam felicia erant somnia dormientium, quam vita vigilantium.* Ergo maiori ratione possumus de Beata Virgine dicere, tam felicem fuisse dormiendo, quam vigilando. Quidquid enim perfectionis gratiæ in illo statu communicatum est, illi non est denegatum. Ex quo aliam sumo confirmationem, quia angelis sanctis datum est, vt ex quo in primo instanti suæ creationis conuersi sunt in Deum, nunquam ab illius actuali amore cessauerint, sed hoc donum maximè pertinet ad perfectionem charitatis, & sanctitatis, ergo credi potest communicatum esse Beatæ Virgini. Præterea, si verum est Beatæ Virgini datam esse aliquam scientiam, seu cognitionem per se infusam, qua vti posset sine conuersione ad phantasmata, facile intelligimus etiam in somno potuisse illa scientia vti, & consequenter meritorie per voluntatem operari, quia hæc non pendet à corpore, si intellectus expeditus sit ad cogitandum, & proponendum obiectum: est autem probabile Beatam Virginem præditam fuisse hac scientia, vel toto, vel maiori tempore vitæ suæ. Est ergo verisimilis hæc sententia, quanquam in re ad eò incerta, vt nihil constanter affirmare possumus.

Adde tamen, licet demus hoc meritum propter somnum, & corporis imbecillitatem interdum interruptum esse: nihilominus tam breuem fuisse illam moram, totque diuini cogitationibus fuisse interceptam, vt morali quodam modo possit hoc meritum appellari continuum, Beata enim Virgo partim propter optimam corporis temperiem, partim propter moderatissimam viuendi rationem exigui temporis somno indigebat, & ex virtute perfecta, qua corpus suum affligebat, magnam etiam illius temporis partem vigilijs, & orationi tribuebat. Vnde Bernardinus, ac Bonauentura, & Canisius supra, varias reuelationes referunt, quibus nonnullis hominibus patefactum fuit, solitam fuisse Beatam Virginem ferè integras noctes infomes meditando, ac orando traducere, & ipso eo tempore, quo dormiebat, credi potest solitam fuisse, præ nimia Charitate, qua Deum diligebat, frequenter excitari à somno, ac statim animum suum in Deum eleuare. Hoc enim experimento constat accidere, & ex diuina gratia concedi multis, qui diuina charitate flagrant, præsertim eo tempore, quo de rebus diuinis frequentius cogitant, & in actibus diuini amoris sæpius, ac feruentius exercentur: hæc enim animi promptitudo, atque facilitas ad efficiendos huiusmodi motus in Deum maior fuit, ac perfectior in Beata Virgine à principio vitæ, quàm fuerit in quocunque alio sancto eo tempore, quo maiorem perfectionem, & deuotionem consequutus est, vt ex supra dictis de perfectione primæ sanctificationis Virginis satis constat.

SECTIO III.

An Beata Virgo aliquod augmentum gratiæ obtinuerit ex opere operato, & quibus modis.

Quod Beata Virgo magnum gratiæ augmentum ex opere operato fuerit consequuta, dubitari non

Ignat.

Bernard.

Alb. Magn.

Antonin.
Bernard.
de Busto.

Canis.

Ambros.

Bern. Sen.

Ierem. 1.

Cant. 5.
Rupert.

Ambros.

Canis.
Bernardus.
Busto
Dionysii.
Rich.
Aug.Bernardin.
Bonauent.
Canis.

non potest, quia non fuit peioris conditionis, quam alij iusti: nec sacramenta fuerunt in illa minus efficacia, imò eo quidem magis, quo meliori dispositione illis utebatur. Solum ergo necessè est, ut modos, seu tempora huius augmenti distinctius aperiamus, & explicemus. Possunt autem ad tria capita reuocari. Primum est sacramentum illud, quod in remedium originalis peccati feminis applicari solitum erat, in illo enim gratia dabatur non proprie ex opere operato, sed ad modum eius, id est præter omne meritum suscipientis, sicut dabatur in circumscriptione, & in remedio legis naturæ: præsertim quando infantibus applicabantur, ut infra dicemus ageres de sacramentis in genere. Certum est autem B. Virgini paulo post eius natiuitatem applicatum esse hoc sacramentum, sicut Ioannes Baptista circumcissus fuit, etiam si in utero matris fuisset sanctificatus. Extraordinaria enim Dei sanctificatio non obstat, quominus ordinaria remedia contra peccata applicari debeant, præsertim cum hæc supernaturalia, & diuina mysteria non sint hominibus nota: ergo in hoc sacramento datum est Virgini aliquod augmentum gratiæ ad modum operis operati. Quia hæc gratia infallibili lege dabatur per tale sacramentum, & B. Virgo eo potissimum tempore capax erat augmenti gratiæ, & prior sanctificatio non reddiderat illam incapacem huius sacramentalis gratiæ. Notauit hoc Paludani in 3. d. 3. q. 2. paulo ante solutiones principalium argumentorum.

Sacramentum pro remedio originalis peccati institutum Maria cum augmento gratiæ suscipit.

Palud.

Scotus.
Sotus.

Sacramentum ordinis penitentia, & Matrimonij Virgo non suscipit

Euthym. Maria Virgo Christi manibus baptizata fuod. Nicoph.

Eucharistia sacramentum frequenter Virgo suscipit.

Alterum caput continet vsum sacramentorum nouæ legis, & fructum eorum, de quibus similiter certum est non caruisse Virginem fructu illorum, quibus est vsa, quanquam Scotus, in i. sectione citatus in hoc dubitauerit, cuius sententiam Sotus, & alij ibidem citati, merito reiciunt. Est enim certum principium fidei, hæc sacramenta conferre gratiam non ponentibus obicem. Solum ergo superest, ut dicamus, quibus sacramentis nouæ legis Deipara vsa fuerit: & quidem de tribus constat non fuisse Virgini collata. Primum est Ordo, cuius non erat capax propter foemineum sexum. Secundum est Penitentia, cuius materiam non habuit, & ideo illud suscipere non potuit. Tertium fuit Matrimonium, quod à Virgine contractum non est, postquam in sacramentum nouæ legis est institutum. De duobus verò certum est, illa suscepisse: primum est sacramentum Baptismi, ut omnes Theologi docent, & Euth. Ioan. 3. scribunt, inquit, quidam Apostolorum temporibus proximis, quod Christus Petrum, & Virginem matrem baptizauerit: Petrus verò reliquos apostolos, quibus verbis videtur explicari historia, quam ex Euodio refert Nicephorus, lib. 2. cap. 3. Vbi dicit Christum manibus suis Petrum tantummodo baptizasse, explicandum autem videtur, ut illa dictio exclusiua non excludat Virginem Christo coniunctissimam, quæ non est eisdem legibus, quibus ceteri, comprehendenda. Ratio verò est, quia præceptum Baptismi omnibus generatim propositum est, & verbum illud, Nisi quis renatus fuerit, neminem excipit, neque oportet, ut nos Beatam Virginem ex aliquo speciali priuilegio excipiamus, cum nec fundamentum habeat, neque ad eius perfectionem pertineat. Secundò, quia hoc decuit ad exemplum aliorum fidelium. Tertio, quia per Baptismum constituuntur, & signantur membra Ecclesiæ, prout à Christo instituta, cuius perfectissimum membrum debuit esse Beata Virgo. Tandem quia per Baptismum datur potestas vendi sacramentis nouæ legis, sacratissima autem Virgo eis vti debuit, præsertim Eucharistia.

A frequentia eius est in consilio, & per se honestissima, & vtilissima, & valde conformis eximie charitati Virginis erga filium. Tertio, quia legimus Acto. 2. in Primitiua Ecclesia fideles omnes vel quotidie, vel frequenter vsos esse hoc sacramento, ergo multo magis Beata Virgo hæc consuetudinem obseruauit.

Asso. 2.

His duobus adiungi potest tertium Confirmationis sacramentum, nam licet reuera illud non receperit quoad signum visibile, in quo ratio sacramenti consistit, recepit tamen characterem, gratiam, & abundantiam Spiritus Sancti, quæ sunt effectus illius sacramenti. Sicut enim Apostoli in die Pentecostes præter omne meritum suum receperunt quasi ex opere operato Spiritum Sanctum, & perfectissimum confirmationis effectum, & ideo postea sacramentum ipsum non susceperunt, quia iterari non potest, ita maiori ratione Beata Virgo eodem die similem effectum, & donum perfectius, ac copiosius accepit.

Sacramentum confirmationis aliquo modo Virgo recepit.

Solum igitur de sacramento Extræmæ Vnctionis potest esse controuersia. Multis enim indecens, ac indecorum videtur, quod B. Virgo illo munita fuerit. Ita sentit Palud. in 4. dist. 23. quest. 3. artic. 2. Supplementum Gabriels, quest. 1. dub. 3. & Victoria in sum. num. 222. Fundamentum esse potest, vel quia Beata Virgo erat incapax huius sacramenti, quoniam institutum est pro ijs tantum, qui aliquando actualiter peccauerunt, ut constat ex forma illius, in qua dicitur. Remittat tibi Deus, quidquid peccasti per visum, auditum, &c. Beata autem Virgo nunquam actualiter peccauit: sicut ergo, quia hoc sacramentum institutum est pro infirmis ægritudine corporali, ideo dari non potest sanis, ita quia institutum est pro ijs, qui actuali labe peccati aliquando infecti fuerunt, ideo dari non potest ijs, qui nunquam peccauerunt. Vel secundò, licet admittamus Beatam Virginem fuisse capax huius sacramenti, videtur tamen indecens, ut vingeretur: tum quia non decuit deprecari illi remissionem actualium peccatorum: tum etiam propter honestatem, præsertim cum illo non indigeret, nec ratione effectus, nec ratione alicuius præcepti diuini, quod nullum esse creditur de tali sacramento.

Palud Supplement. Gabr. Victor.

Alij verò existimant Beatam Virginem ante mortem vnctam fuisse. Ita docuit Albert. Magn. in Mariali. cap. 72. & 74. cuius sententiam referens Antonin. 3. part. 14. cap. 8. §. 3. Ponit, inquit, Albertus, quod Beata Maria in morte se fecerit ungi, sicut etiam communicauit, & hoc non, quia indigeret, cum nullum peccatum etiam veniale, nec reliquia peccati essent in ea, sed ut præberet fidelibus in omnibus exemplum humilitatis, & vite Christiane. Et hanc sententiam sequutus est Syluester in Rosa aurea, tractat. 3. de quaestionibus impertinentibus, casu 53. & Bernardinus de Busto. 4. parte principali, serm. 11. part. 3. Canisius etiam lib. 1. de Beata Maria. c. 9. in hac est sententia, dum laudat Albertum supra cap. 81. dicentem Beatam Virginem omnia sacramenta nouæ legis suscepisse, præter Ordinem, quod verbum, vel correctione, vel pia aliqua interpretatione indiget, ut ex dictis patet, debuisse enim matrimonium, & penitentiam excipere. Supponit verò hæc sententia non esse de necessitate huius sacramenti, ut persona cui tribuitur, aliquando peccauerit actualiter: sed satis esse, ut habeat vsum rationis, & consequenter, quod in se est, peccare possit, & à demone tentari, ut graues Theologi docent in 4. d. 23. Bonauent. Richard. Gulielmus de Rubio, Maior, & alij. Quia hoc factis est ad primarium effectum, propter quem per se primò hoc sacramentum est institutum, scilicet ad confortandum hominem in vltima pugna, præbendo auxilium aduersus insidias inimici, quæ eo tempore solent esse vehementiores, simulq; spiritualem sanitatem præstandam, si homo illa indigerit, atq; etiam corpora-

Alb. Magn.

Antonin.

Syluester Bernard. de Busto. Canis.

Bonauent. Richard. Guliel. de Rub. Maior.

poralem, si illi expedierit. Ita enim graues Theologi hunc effectum explicant, vt suo loco vberius dicemus, & interim videri possunt Petrus Sotus in electione 2. de hoc sacramento, & Palatius in 4. d. 23. disputatione 2. conclusionem 1. homo autem adultus, quamuis nunquam peccauerit, ex se capax est huius effectus, & verba formae circa illum vera erunt in sensu conditionali, scilicet, si quid peccasset. Hoc enim modo ordinatum est hoc sacramentum ad peccata, vel eorum reliquias delendas, vt ex verbis Iacobi cap. 5. colligitur, si in peccato est, dimittentur ei. Ergo licet Beata Virgo nunquam peccauerit, capax fuit effectus huius sacramenti, quia capax fuit gratiae, & spiritualis auxilij, quo aduersus infidias inimici in vltima pugna ita muniretur, ac si illi obijcienda essent, nam simpliciter libertatem habuit, quamuis diuinitus esset in bono confirmata.

Pet. Sotus. Palat.

Sacramentum extreme vltimae virginitatis.

In conceptione filij Virgo singulariter ordinata.

D. Thom.

D. Durand. Sotus.

Damasce. Epiphanius. Bernardus. Bernardus. Lau. Luff. Athanas.

Euseb. Emif.

Iudicium inter has sententias pendet ex principijs pertinentibus ad sacramentum extreme vltimae, scilicet, quod sit subiectum capax illius, quis effectus, & quae forma. Ne igitur hoc loco haec omnia sine sufficienti probatione, & examine definiamus, respondeamus tantum sub conditione, si vt homo sit capax huius sacramenti, necessarium non est, quod actualiter peccauerit, B. Virginem fuisse capacem illius, si autem fuit capax illius, verifimilius esse illud suscepisse, tum propter fructum eius, tum propter fidei, ac fidelium aedificationem, & humilitatis exemplum. Neque enim ex parte formae est vlla indecentia, tum quia facile intelligi potest, concessum esse in hoc peculiari casu, aliquod speciale priuilegium. Tum maxime: quia sensus illius est conditionalis, vel (vt ita dicam) potentialis, id est, Remittat tibi Deus, si quid peccasti, vel conferat Deus tibi gratiam sufficientem ad delendam omnem maculam, quae per sensus contrahi solet. Neque etiam ex parte materiae erat hoc indecens, quia semper applicatur eum summa honestate.

Tertium caput huius augmientum constituit potest in aliquibus temporibus, vel opportunitatibus, in quibus B. Virgo immediate a Deo suscepit singulare sanctificationem, seu augmentum eius. Huiusmodi intelligimus fuisse instans illud, in quo filium concepit, vt omnes Theologi in 3. d. 3. sentire videntur. Qui dicunt, sicut in conceptione sua accepit primam sanctificationem, praeter omnem meritum, & praeter omnem sacramentalem sanctificationem, sed ex singulari priuilegio: ita in conceptione filij accepit se praeter omnem meritum singularem perfectionem sanctificationis, ob nouam, & admirabilem praesentiam diuini Verbi, iuxta verbum Angeli dicentis: Spiritus sanctus superueniet in te. Et hoc modo sentit aperte D. Th. supra q. 27. art. 3. tunc fuisse illi sublatum fomitem peccati, qui iuxta illius sententiam, antea tamen fuerat ligatus, & art. 4. docet gratiam Virginis in filij conceptione fuisse quodammodo consummatam. Idem late Durand. sup. q. 3. Scotus etiam, & reliqui, quos sect. 1. retuli, dum aiunt, tantam perfectam fuisse in eo instanti gratiam Virginis, vt amplius crescere non potuit, hoc necessariò supponunt. Idem aperte docent Damascen. Rupertus, ac Bernardinus ibi citati, Bernardus saepe in homilij super Missus est, Laur. Iustin. serm. de Annuntiat. Denique Athan. serm. de sanctissima Deipara inquit, Tunc descendisse Spiritum Sanctum in Virginem cum omnibus suis virtutibus essentialibus, imbuentem eam gratia, & virtute, & infra excludit errorem, putantium tantum vim quandam, & energiam illi datam fuisse Spiritus, vt incarnatio perficeretur. Et paulo post subdit, secundum orthodoxorum dogmatum rectitudinem virtutes, & spiritus esse impletam Virginem, tum vt corpus eius sanctificaretur, tum vt salutarem illum factum concipere posset. Vnde Euseb. Emif. hom. super Missus est, in feriam quartam Dominicae quartae Aduentus, Cum gratia, Fr. Suarez, Tom. 2.

A inquit, plena sit priusquam concipias, post conceptionem quanta abundauit? Et Albertus Magnus in Mariali, cap. 69. quem imitatur D. Thomas opusc. 60. articulo tertio, triplicem distinguit plenitudinem gratiae Virginis, aliam vocat sufficientiam, quam habuit a principio, aliam abundantiam, quam dicit habuisse in filij conceptione: aliam singularem excellentiam, quam in toto vitae decursu consecuta est. Denique afferri potest coniectura, quia quando Beata Virgo visitauit Elisabeth, propter Christi praesentiam, & Ioannes fuit sanctificatus, & Elisabeth gratia impleta: quid ergo mirum, quod diuinum Verbum ingrediens vterum Virginis, singulari modo illam sanctificauerit. De hoc ergo argumento nullus sine temeritate dubitare potest. Alia verò sunt tempora, de quibus simile quidpiam probabiliter coniectare possumus, quamuis sit res minus certa, huiusmodi sunt dies natiuitatis Christi, dies mortis, vel resurrectionis eius: de die verò Pentecostes iam diximus.

Alb. Magn. D. Thom.

SECTIO IV.

Quantam gratia perfectionem, ac intensiorem fuerit B. Virgo consequuta.

Hactenus varios modos explicuimus, quibus Beata Virgo toto tempore vitae suae in gratia, & sanctitate creuit, reliquum est vt tandem concludamus, & explicemus cumulum gratiae, quem toto illo tempore congregauit, id est, in quo gradu, & intentione gratiam habuit in instanti mortis suae. In qua re vnum tantum est certum, scilicet, eam gratiam fuisse intensiorem, quam sit in supremis Angelis, vel hominibus sanctis. Sicut enim de fide est, Deiparam in perfectione beatitudinis esse omnibus superiorem, ita etiam certum est in intentione gratiae, omnes antecellere, quia perfectio beatitudinis perfectioni gratiae respondet. Et hoc etiam facile ostendi potest ex his, quae de prima sanctificatione, & meritis Beatae Virginis hactenus tractata sunt. Solum ergo desiderari potest, vt explicemus, quanta fuerit haec excellentia, vel quis excessus huius gratiae Virginis respectu gratiae collatae reliquis sanctis, vel singulis, vel omnibus simul sumptis. Quae res cum nec reuelatione manifesta sit, nec certa ratione ostendi possit, vix tractari potest, nedum a nobis definiri, quia non possumus verè dicere Beatae Virginem tot habuisse gradus gratiae, neque plures, neque pauciores. Nihilominus tamen conandum nobis est, vel sub ratione aliqua communi, & vniuersali, vel per comparisonem ad alios sanctos, perfectionem, & excellentiam huius gratiae, quoad fieri possit, explicare.

Dico ergo primò, Beatam Virginem in fine vitae peruenisse ad summam, & (vt ita dicam) pene immensam gratiae perfectionem, & intensiorem. Probatum primò ex modo loquendi sanctorum Patrum: Damascenus enim orat. 2. de Assumptione, gratia abyssum, Virginem vocat, Epiphanius oratione de laudibus Virginis, Gratia, inquit, sancta Virginitas est immensa. Et infra vocat eam, mare spirituale habens gemmam caelestem Christum, Et infra, solo Deo excepto cunctis superior, existis, cui praedicandae, neque hominum, neque Angelorum, lingua sufficit. Sic etiam Anselmus de excellentia Virginis, capite 3. inquit, Nullus hominum, vel Angelorum penetrare potest immensitatem diuini amoris erga Virginem. Et infra, ineffabilis est, & stupenda omni seculo huius mulieris gratia, & exaltatio, Et cap. 8. post multa concludit, Quid amplius dicere possum, Domina, immensitatem quippe gratiae, & gloriae, & felicitatis tuae considerare incipienti, & sensus deficit, & lingua fatiscit. Sic etiam Bernardus sermone quarto, de Assumptione, ineffabile vocat priuilegium meritorum sanctissimae Virginis, & Bernardus,

Damasce. Epiphanius. Gratia Virginitas in fine vitae immensa prope.

Ansel.

Bernard.

Bernardin.

Q

nardinus dicto sermone si, tantam dicit esse perfectionem Virginis, vt soli Deo cognoscenda referretur. *And. Cret.* Multa similia habet Andreas Cretensis oratione de dormitione Virginis, vbi inter alia vocat eam *omnis sanctitatis sanctissimum thesaurum.* Ephrem quoque in oratione de laudibus Virginis inter alia inquit, *Sanctior Cherubim, sanctior Seraphim, & nulla comparatione ceteris omnibus superis exercitiis gloriosior.* *Bonavent.* Bonaventura in speculo Mariæ, capitulo 5. *Immensa certe suis gratia, quæ ipsa suis plena.* Denique verba illa quæ supra ex Ignatio citauimus, quibus in epistola prima ad Ioannem, eam vocat *caeleste prodigium, & sacratissimum spectaculum,* satis indicant hanc gratiæ immensitatem.

Secundo, explicatur conclusio rationibus. Prima, quia supremus inter sanctos Angelos valde intensam habet gratiam, ita, vt verisimile sit nullum sanctorum hominum ad eam gratiæ perfectionem peruenisse, solis Christo & Virgine exceptis: peruenit autem ille supremus Angelus ad eam gratiæ perfectionem, per vnum, vel ad summum, duos actus fidei, spei, charitatis, religionis, obedientiæ, humilitatis, & aliarum virtutum, si fortasse illos in breuissimo illo interuallo, quo fuit viator, exercere potuit. Est enim communis Theologorum doctrina angelum in primo instanti per aliquem actum se disposuisse ad primam gratiam recipendam, & in secundo perfectè, & ex toto conatu operando, illam consummasse. Ex hoc ergo concluditur ratio. Nam Beata Virgo in primo instanti suæ sanctificationis perfectiorem gratiam assequuta est, quam supremus Angelus in sua prima sanctificatione, sed Beata Virgo non duobus, aut tribus: sed penè infinitis actibus perfectis, & ex toto conatu, atque tota efficacia suæ gratiæ, & charitatis elicitis, eiusdem gratiæ augmentum, & perfectionem promeruit, ergo est penè immensum hoc augmentum. Vtraque assumptio in superioribus probata est, consequentia verò solum consideratione indiget, & (vt ita dicam) enumeratione frequentissimorum actuum charitatis, & aliarum virtutum, quos Beata Virgo sexaginta annorum spatio exercuit.

Secundo vt hoc amplius explicetur, suppono actus amoris Dei elicitos à charitate esse meritorios augmenti eiusdem charitatis, & consequenter gratiæ, & gloriæ secundum totam latitudinem graduum, eorumque æqualitatem, & adæquationem, ita vt si actus sit vt quatuor, mereatur quatuor gradus augmenti gratiæ, & sic de reliquis. Et quidem quod ij actus meritorij sint secundum totam latitudinem suam augmenti habitus, certum esse censeo, quia si solum essent meritorij secundum excessum actus remissi, vel æqualis, nullius essent valoris, ac meriti, quod plusquam falsum esse censeo, & repugnans doctrinæ Concilij Trident. Sess. 6. vt latius in prima secunda docetur. Quod verò hoc augmentum sit cum prædicta æqualitate, & proportionem, non de omnibus actibus meritorijs, sed de solis perfectissimis actibus charitatis asseritur, non vt certum, sed vt verisimilius, quia sicut in prima sanctificatione si quis disponitur per actum charitatis vt quatuor, habitum æqualem suscipit ex vitalis dispositionis, ita etiam pari, vel maiori ratione, qui post iustificationem primam similem actum operatur totidem gradus augmenti, & perfectionis habitus consequitur: quia in hoc actu intercedit meritum de condigno, quod non inuenitur in prima dispositione. Præterea sicut hi actus charitatis sunt nobilissimi, ita etiam sunt efficacissimi ad meritum, & augmentum eiusdem charitatis: ergo rationi consentaneum est, vt tot gradus mereantur, quot in se habent. Ex hoc ergo principio concluditur, Virginis gratiam sæpissimè fuisse effectam duplo maiorem quam ante erat, quia (vt supra o-

A stendi) operabatur ex tota virtute gratiæ, & motio nis diuina; igitur eliciebat actus æqualis, vel maioris intensiois, quam esset habitus: ergo per singulos actus huiusmodi ita crescebat illa gratia, vt fieret duplo maior, quam in principio erat: sed hi actus numero, & multitudine fuerunt penè infiniti, vt ex dictis etiam patet ergo.

Tertio considerandum vterius est posteriores actus hoc modo, & cum hac perfectione elicitos semper extitisse duplo maioris meriti, quam priores, quia semper procedebat ex habitu factio intensiori per priorem actum secundum totam latitudinem eius. Vnde si prior gratia Virginis fuit verbi gratia, vt centum, & per illam operata fuit vt centum, gratia effecta est ducentorum graduum, si ergo postea gratia illa operabatur secundum totam actiuitatem suam, efficiebat actum habitui proportionatum, vel intensiorem: ergo vterius talis gratia per talem actum in duplo augebatur: ergo si hoc modo iterum, atque iterum, ac sæpissimè, & gratia augeatur per actus, & aucta eliciat meliores actus, & à melioribus melius augeatur, in fine augmenti tanta erit perfectio, vt vix possit humano ingenio comprehendendi. Hic autem discursus præter principium positum de merito actus secundum totam latitudinem, supponit aliud, scilicet statim dari homini totum augmentum, quod per huiusmodi actus meretur. Sed hoc quam sit verum, & rationi consentaneum ex dictis in secunda sectione satis constat. Nam licet de merito fundato in actibus, in quibus homo non operatur, quantum potest, nec facit totum, quod in se est, magis sit controuersum, ac dubium, an statim detur augmentum illi respondentem: tamen de merito illorum actuum, in quibus homo facit totum quod in se est, nulla videtur esse posse ratio dubitandi. Præsertim quia etiam de merito actuum remissorum verisimilius est statim habere effectum augmenti gratiæ sibi respondentis, quia meritum de se est sufficientis causa præmij.

Quarto ex eisdem principijs potest amplius explicari hæc perfectio: nam ex illis manifestè sequitur Beatam Virginem in fine vitæ suæ potuisse tot gradus gratiæ vno actu mereri, quot in toto tempore superioris vitæ, per omnes actus, & modos sanctificationis, & augmenti eius, fuerat consecuta. Quia ille actus eliciebatur ab actu sic intento, ex tota virtute, & efficacia sua, & ex toto conatu, & auxilio sibi proportionato, ergo merebatur per talem actum tot gradus gratiæ, & charitatis, quot antea habebat, vel certe plures, ergo multiplicando huiusmodi actus, penè immensum, & incomprehensibile erit tale augmentum.

Contra hanc assertionem nihil inuenio, quod possit difficultatem parere, nisi fortasse quod aliquibus videri poterit incredibile tale, ac tantum augmentum, quia excellentiam, ac magnitudinem eius capere non possunt. Si tamen quis consideret Dei paræ dignitatem penè infinitam, & initium sanctificationis eius, quod fundamentum habuit in montibus sanctis, seu in culmine sanctitatis, & progressum vitæ eius admirabilis, ac diuinæ, non hæsitabit ob admirationem: sed facile (vt existimo) intelliget totam hanc gratiæ perfectionem optimè in Beatam Virginem conuenire. Dices, hinc sequi videtur, quemlibet iustum, vel sanctum, si aliquo tempore merendo perseueret, præsertim postquam ad perfectionem peruenit, breui tempore posse consequi ingens gratiæ augmentum: nam principia posita eadem ferè proportionem applicari possunt. Respondetur non esse similem rationem, primò, quia reliqui semper habent impedimētum fomitis, & raro operantur secundum totam latitudinem habituum, præsertim si sint valde intensi. Deinde quia etiam, cum ad eam perfectionem deueniunt, vix attingunt pri-

Obiectio.

Responsio.

Obiectio.

Responsio.

primam gratiam, quam, vel B. Virgo, vel primus Angelus in sua prima sanctificatione obtinuerunt.

Dico secundo: Probabiliter credi potest Beatam Virginem consequentem esse plures gradus gratiae & charitatis, quam sint in omnibus sanctis hominibus, & Angelis, etiam collectivè sumptis: itaque si mente concipiamus ex multitudine gratiarum sanctorum omnium vnam intensissimam gratiam confurgere (quod solum explicanda rei gratia dictum fit) non adaequaret intensioem gratiae Virginis. Conclusio hæc ab Scholasticis, antiquisque scriptoribus non disputatur, & ideo fortasse in terminis à nemine reperietur asserta, sicut etiam neque negata est, neque improbat: fit tamen probabilis, & verisimilis, tum testimonijs, & coniecturis adductis in prima conclusione, tum etiam iis quas nunc adiciemus. Primum enim sancti Patres, ubi-
tuncque loquuntur de gratia Virginis, & gloria (perinde namque est) tam magnificè de ea sentiunt, & loquuntur, ut non solum prædictam perfectionem, sed maiorem etiam illi tribuere videantur. Ideo solum sermone secundo, de Assumptione, Sicut est incomparabile quod gessit, & ineffabile, quod percepit, ita est incomprehensibile premium glorie, quod meruit. Andreas Cretenis sermone de dormitione Deiparæ talem, ac tantum dicit esse statum gloriæ Virginis, ut quæ nec discerni possit, honeretur silentio. Et infra. Que habes cum alijs non comparabilem appellationem, quæ excepto Deo solo, est omnibus altior. Ac denique concludit, O sancta, & sanctis sanctior, & omnis sanctitatis sanctissime thesauri. Petrus Damianus, sermone de Assumptione, Virgo, inquit, inter animas sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & euecta, merita singulorum, & omnium viculos antecedit, ubi illæ duæ particulae, singulorum, & omnium, energiam aliquam habere videntur, & ibidem, ita dicit superare Virginem alios sanctos in gratia, sicut Sol in luce, & claritate stellas excedit, ac tandem de eadem Virgine sic loquitur, In illa inaccessibili luce perlucens, sic verorumque spirituum habebat dignitatem, ut sint quasi non sint, & comparatione illius nec possint nec debeant apparere. Et sermone de natiuitate Virginis. Quid grandius Virgine Maria, qua magnitudinem summæ diuinitatis intra sui ventris conclusit arcum? Attende Seraphim, & videbis quidquid maius est, minus Virgine, solumque opificem opus istud supergredi, & infra, gloria, quæ eam ex hoc mundo transeuntem excepit, principium ignorat, nescit finem, de qua nihil aliud possumus dicere, nisi quia gloriosa dicta sunt de te gloria Dei. Et sermone de Annuntiatione, Hæc est, in quam uiculus Dominus cum omni sua dulcedine superuenit. Cum enim fecerit Deus omnia opera sua valde bona, hoc melius fecit, consecrans sibi in ea reconciliatorum aureum. Damascenus orat. 1. de dormitione Virginis, satis post medium, Dei matris, inquit, & seruatorum Dei infinitum est discrimen. Chrysostomus in liturgia, primum negat aliquid esse in tota rerum vniuersitate, quod cum Beata Virgine comparari queat. Deinde eam vocat incomparabiliter gloriosorem, quam Seraphim. Et in sermone quem Ecclesia refert in festo natiuitatis B. Virginis, Magnum reuera miraculum, fratres dilectissimi, fuit semper Beata Virgo Maria. Quidnamque illa maius, aut illustrius vilo vnquam tempore inuentum est, seu aliquando inueniri poterit? hac sola cælum, ac terram amplitudine superauit. Quidnam illa sanctius? non Propheta, non Apostoli, non Martyres, non Patriarche, non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphim, non Cherubim non denique aliud quidpiam inter creatas res visibiles, aut inuisibiles maius, aut excellentius inueniri potest. Nihil ergo Chrysostomus excipit, siue Virgo Beata cum singulis, siue cum omnibus sanctis comparatur. Vnde Ephrem oratione de laudibus Virginis, Nulla, inquit, comparatione omnibus superis exercitijs gloriosior, præstantissimum orbis terre miraculum, omnium sanctorum corona ob fulgorem inaccessa. Lauren, Justiniani
Fr. Suarez. tom. 22

A sermone de Assumptione apertius inquit. Merito quidquid honoris, quidquid felicitatis habebatur in singulis, totum abundabat in Virgine. Hinc sanctorum admiratio de Maria. Anselmus de laudibus Virginis, cap. 9. Pura sanctitas, & sanctissima puritas pissimi pectoris eius omnem omnis creatura puritatem, siue sanctitatem transcendens, incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix perditæ orbis dignissime fieret, & cætera, quæ subiungit, quæ ad eandem rem confirmandam plurimum valent. Et hoc ipsum confirmat, quod Bonauentura opusculo de laudibus Virginis cap. 7. ex sententijs Patrum docet, Dei gloriam magis in sola Virgine, quam in cæteris Dei operibus purè creatis relucere, atque ad eod perfectiones omnes in cæteris rebus diuisas, ac distributas in Virgine beata excellentiori modo esse congregatas. Et accommodat verba illa, Omnia flumina intrant in mare & mare non redundat. Quia omnia flumina gratiarum intrant in Mariam, & dignitatem eius non excedunt. Vnde sicut in mari, inquit, aquarum, ita in Maria sunt congregationes gratiarum. Quod Hieronymi verbis confirmat, dicentis, Cætera per partes prestat, Maria vero simul se tota infudit gratia plenitudine. Assert etiam id Eccl. 24. in plenitudine sanctorum de-
rentio mea, & cum Bernardo sic explicat. Ideo in plenitudine sanctorum Maria detentio fuit, quia in mirifica perfectione sua, plenitudo perfectionis omnium sanctorum illi non defuit. Quod postea declarat discurrendo per singulas virtutes, & gratiarum genera: possumus autem eadem ratione per omnes gradus gratiæ sanctificantis discurrere: horum enim collectio, & congregatio multo magis ad illius perfectionem pertinet. Et ad hoc confirmandum conferre possunt, quibus supra disputat. ostendimus, quidquid donorum gratiæ diuinitus est in reliquis sanctis, totum fuisse collectum in Virgine. Quamobrem Hieronymus eam vocat, hortum deliciarum, in quo condita sunt omnia florum genera, & odoramenta virginitatis, & Petrus Damianus supra locum voluptatis appellat, quem Deus omnibus gratia diuinitus cumulauit.

Secundò principaliter fit verisimilis conclusio varijs coniecturis. Prima sumitur ex dignitate matris Dei, quæ in suo genere est infinita. Nam Deus vnicuique dat gratiam accommodatam statui, ac mûneri suo, ut in principio huius materiæ explicauimus: sed tota hæc gratia intensio, ac plenitudo optimè conuenit cum dignitate matris Dei. Primò, quia illa dignitas est altioris ordinis, & suo modo infinita: vnde etiam si in infinitum illa gratia intenderetur, nunquam excederet terminos, aut debitam proportionem illius dignitatis. Propter quod Euthym. sermone de Zona Virg. & Andreas Cretenis serm. de dormitione Deiparæ, dixerunt, Si quid, quod nos sperat, in ea diuina operata est gratia, nemo miretur intuent ad nouum, & ineffabile, quod in ea peractum est mysterium ab omni infinitate infinites infinitæ exemptum: ergo, cum ex diuina sapientia ad certum gradum definita fuerit illa gratia, verisimile est eam esse talem, tamque perfectam, ut omnes inferiores in se quodammodo complectatur. Sicut enim Anselmus dixit, decessisse Virginem ea puritate nitere, qua maior sub Deo nequeat intelligi, ita dicere possumus decessisse ea sanctitate, & gratia perfici, quæ nulla maior in vlla pura creatura, neque in omnibus simul intelligatur. Et confirmatur, quia maior est dignitas matris Dei, quam mûnera sanctorum omnium, & dignitates, etiam si in vnum congregentur, ergo optimè huic dignitati respõdet gratia, quæ omnium aliorum gratias superet. Propter quod S. Bernardin. sermone 15. de festiuitatibus Virginis dicit plus meruisse Mariam eo actu fidei, & obedientiæ, quo Angelo annuntianti filij conceptionem asfentita est, & assentiendo sese condigne disposuit, ac de congruo meruit, ut esset mater Dei, quam

Charitatis, & gratia Virginis in hoc vita quantum.

Hieron.

Eccl. 24. Bernard.

Damas.

Ephrem.

Anselm.

Bonavent.

Hieron.

Eccl. 24. Bernard.

Hieron.

Per. Damas.

Euthym.

And. Creten.

Anselm.

Bernard.

meruerint omnes sancti omnibus actibus, ac meritis suis, quia videlicet eo actu meruit saltem de congruo eam dignitatem, cui excellentior gratia, & gloria quodammodo debetur. Et ad hoc accommodat verba illa Sapientis. *Multa filia congregauerunt sibi diuitias, tu supergressa es vnuerfas.* Actandem concludit tantam esse perfectionem Virginis, vt soli Deo cognoscenda referretur. Dices hac ratione probaretur, Beatam Virginem habuisse hanc gratia plenitudinem ab eo saltem instanti, in quo incepit esse mater Dei. Respondetur negando consequentiam: satis est enim, quod tunc habuerit totam hanc perfectionem quasi in radice, quia nondum peruenerat ad vltimū terminum perfectionis suae: quamquam, si quis illud consequens concederet, fortasse non admodum erraret.

Secunda ratio esse potest, quia Deus plus amat Virginem, quam reliquos sanctos omnes, ergo plus gratia illi confert, gratia enim respondet amori Dei erga personam quam perfecte amat. Antecedens probatur, quia talis amor videtur debitus matri. Vnde Augustinus (prout refert Bonauentura in speculo Mariae, capite sexto.) ad Virginem sic loquitur, *Te ipse Rex Regum, vt matrem veram, & decoram sponsam pra omnibus diligens amoris amplexu sibi associat.* Et Anselmus libro de excellentia Virginis, capitulo quarto, inde concludit amorem Dei erga Virginem esse maiorem, quam erga alias creaturas, quia, quod carius amauit, illi seruat. *Ostendit ergo, inquit, amorem erga matrem, quo nullum putemus esse posse maiorem, & infra, Quid ergo hic dicemus, est ne putatis, vlla mens hominis, quae modum huius dilectionis, quam Deus ad hanc Virginem habuit, queat penetrare? & infra, Potestne, quae, vllus hominum, aut Angelorum istius amoris immensitatem penetrare, vel dignitati honoris illius, quidquam cogitatu percipere comparabile?*

Hinc etiam Bernardinus dicto sermone, capitulo tertio, Christum potius venisse pro sola Virgine redimenda, quam pro ceteris omnibus hominibus, quod refert ex Glossa in id Canticorum quarto, *Vulnerasti cor meum, soror mea, sponsa, &c.* Hinc etiam Methodius sermone de Purificatione Virginis ad eam sic loquitur, *Euge, qua debitorem illum habes, qui omnibus mutuat, Deo enim vnuerfi debemus, tibi autem etiam ille debet.* Quocirca quod Abulensis, primo Prologo in Martham quaestione decima nona simpliciter dixit, Christum plus diligere Ecclesiam, quam matrem suam, si sub Ecclesia matrem comprehendat, indubitatum est, quia hoc modo comparatur totum cum parte, & hoc sensu recte probant, quae adducit Christum maxime diligere Ecclesiam suam, quam suo sanguine redemit ad Ephesios quinto. Si vero per Ecclesiam intelligit reliquum corpus Ecclesiae excludendo Virginem (quomodo sumi debet, vt recte fiat comparatio) in hoc sensu falsum est, quod inquit, amorem Christi ad Ecclesiam esse incomparabiliter maiorem, quam ad matrem suam, & Ecclesiam incomparabiliter maioris aestimationis esse apud Christum, quam matrem suam. Ratio autem illius est, quia Deipara est quaedam pars Ecclesiae, & redempta, sicut vnus de Ecclesia. Quae ratio in praedicto sensu nullius est momenti, quia etiam reliquum corpus absque Virgine, non est tota Ecclesia, sed pars eius, quae licet multitudine, & extensione maior sit, tamen Beata Virgo intensiue, & in valore, ac pretio est longe excellentior: & illius redemptio (vt cum Bernardino diximus) magis fuit à Deo intenta, quam reliquorum hominum. Potest vero confirmari hac ratio, quia verisimile est, Beatam Virginem plus amare Deum quam ceteros sanctos simul. Nā (vt recte dixit Boauentura in speculo Mariae, c. sexto, circa finem.) *Quid mirum, si pra omnibus diligit, - quae pra omnibus est dilecta?*

A Decuit enim inter matrem, & filium amorem mutuum esse perfectissimum, praesertim, quia tali filio à tali matre, talis amor debebatur, habuit autem Beata Virgo omnem perfectionem, quam habere debuit. Denique verisimile est Beatam Virginem hunc amorem & optasse, & petiisse, cur ergo dubitabimus illum impetrasse? Ponderat, & exaggerat hunc amorem eleganter Anselmus quinto libro de excellentia Virginis, capitulo quarto, & Ansel. inter alia sic Virginem alloquitur: *Et tu, o beatissima seminarum, in quam fluxit tam copiosa, & supereminens gratia omnium gratiarum, quid animi quae so, gerebas ad eum, qui tibi hac magna fecit? quali dicat, habuisse amorem diuino amori consentaneum.*

B Tertia ratio ijs non dissimilis colligi potest ex similitudine, ac proportionem inter Christum, & Virginem. Diximus enim in priori tomo, gratiam creatam animae Christi infusam, cum non fuerit infinita, (quia esse non potuit) fuisse tamen, quantum esse potuit, proportionatam dignitati capitis, & maiestati Verbi Dei, & ideo in intentione superasse omnes aliorum hominum, & Angelorum gratias etiam simul sumptas, decuit autem Virginem esse Christo simillimam, & coniunctissimam, ergo in hac etiam perfectione, & intentione gratiae debuit ad illius perfectionem cum debita proportione accedere.

Dices, cum haec excellentia conueniat Christo ratione suae dignitatis, potius sit illi iniuria, si Virginem ei faciamus aequalem. Respondetur, ideo diximus cum debita proportione, non cum aequalitate: Christi enim gratia tam ipsius Virginis, quam reliquorum sanctorum Angelorum & hominum gratias etiam simul collectas plurimum superat: gratia autem Virginis solum cum aliorum sanctorum gratijs conferatur, & illas superare dicitur, & in hoc dicimus seruari optimam proportionem, & similitudinem. Primo quidem quia (vt Bernardus dixit sermone de Natiuitate Beatae Mariae) Christus in Ecclesia est tanquam fons gratiae: Beata autem Virgo, vt aquae ductus, reliqui vero sancti, vt riuuli, ergo in Christo, vt in fonte congregantur omnes gradus gratiae, qui tam ad aquae ductum, quam ad riuulos fluunt; in Virgine vero, vt in aquae ductu congregantur omnes, qui ad riuulos deriuantur. Hoc enim modo, & in toto corpore Ecclesiae est optima proportio, & inter Christum, & Virginem conueniens similitudo, & coniunctio.

Deinde hinc potest quarta ratio formari. Nam quia gratia Christi respectu omnium est gratia capitis, ideo habet illam excellentiam, sed Beata Virgo participat illam dignitatem; decet ergo, vt & gratia eius illam perfectionem participet. Explicatur secunda propositio assumpta ex Sanctis Patribus, Irenaeo libro tertio contra Haereses, capitulo trigesimo tertio, *Sicut Eva inobediens facta, & sibi & vnuerfo generi humano causa facta est mortis, sic & Maria habens praedestinatum virum: tamen Virgo obediens, & sibi, vnuerfo generi humano causa facta est salutis, & infra, Eva inobediens nodus solutionem accepit per obedientiam Mariae, quod enim alligauit Virgo Eva per incredulitatem, hoc Virgo Maria soluit per fidem.* Quo modo dixit etiam Hieronymus in Epistola ad Eustochium de custodia Virginitatis, *Mors per Euanam, vita per Mariam.* Latius Augustinus, sermone trigesimo quinto de sanctis, *Altior caelo est, de qua loquimur, abyssus profundior, cui laudes dicere conamur. Hac est enim, quae sola meruit mater, & sponsa vocari, hac prima matris damna resoluit, hac homini perditio redemptionem adduxit. Mater enim generis nostri penam inulit mundo, genitrix Domini*

Obiectio.

Responsio

Augustin. Bonauent.

Anselm.

Bernard.

Gloss. Cant. 4. Method.

Abulens.

Ephes. 5. Maria magis Christo dilecta, quam Ecclesia.

Bonauent.

Amor Virg. nis erga Deū quantus.

Similitudo inter gratias Christi & Virginis.

Obiectio. Responsio.

Bernard. Maria aquae ductus gratia.

Iren.

Hieronym. August.

mini nostri salutem edidit mundo, auctrix peccati Eva auctrix meriti Maria: Eva occidendo obfuit, Maria vivificando profuit, illa percussit, ista sanavit. Ex quo principio inferius ita concludit. Quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixerō, minor laus est, quam dignitas tua meretur? Si caelum te vocem, altior es: Si matrem gentium dicam, praecedis, si formam Dei appellem, digna existis, si dominam Angelorum vocitem, per omnia te esse probabis. Similia multa habet sermone vndecimo, & decimo septimo de Natiuitate. Eleganter vero & copiosè Petrus Chrylogus, sermone 140. *Quantus sit Deus, satis ignorat ille, qui huius Virginis mentem non super, animum non miratur. Pauet Caelum, tremunt Angeli, creatura non sustinet, natura non sufficit, & vna puella sic Deum in sui pectoris caput, recipit, oblectat hospitio, ut pacem terris, Caelis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum Coelestibus parentelam, ipsius Dei cum carne commercium, pro ipsa domus exigat pensionem, & sermone 142. ipse, inquit, Angelus miratur, & omnes homines vitam meruisse per feminam. Hinc Bernardus, sermone secundo, de Assumptione, Per te, inquit, accessum habemus ad filium, & benedicta, inuenitur gratia, genitrix vitae, & sermone secundo Pentecostes, Tunc inquit, operabatur salutem nostram in medio terra, in vtero videlicet Virginis, qui mirabili proprietate terra medium appellatur. Ad illam enim, sicut ad medium, sicut ad arcem Dei, sicut ad verum causam, sicut ad negotium seculorum respiciunt, & qui in caelo habitant, & qui in inferno, & qui nos praecesserunt, & nos qui sumus, & qui sequentur, & nati natorum, & qui nascuntur ab illis: & infra, In te Angeli latitiam, iusti gratiam, peccatores veniam inueniunt in aeternum: Merito in te respiciunt oculi totius creaturae, quia in te, & per te, & de te benigna manus omnipotentis, quicquid creauit, recreauit. & similia multa habet in serm. Signum magnum, & in sermone de Natiuitate Mariae, quibus in locis indicat nullum gratiae donum communicari hominibus nisi per Mariam, & inter alia inquit, Maria omnibus facta est, sapientibus, & insipientibus copiosissima charitate se debitorum effecit, omnibus misericordia sinuum aperuit, ut de plenitudine eius accipiant vniuersi, captiuus redemptionem, aeger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angelus letitiam, tota Trinitas gloriam, denique filij persona humane carnis substantiam, ut nemo sit, qui se abscondat à calore eius. Subscribunt eidem sententiae Sanctus Ephrem, orat. ad sanctissimam Virginem, vbi mediatricem, & reconciliatricem appellat, & sanctus Germanus, sermone de Coena Domini, latissimè Petrus Damianus, sermone de Annuntiatione, & sermone de Assumptione, & sermone primo de Natiuitate Mariae, quorum nonnulla verba infra afferremus tractantes de intercessione Virginis, & cultu illo debito. Si ergo omnia gratiae dona per Virginem ceteris communicantur, rationi consentaneum est, ut in ipsa prius recipiantur: Quod si de gratijs, vel donis, aut virtutibus (vt ita dicam) diuersarum rationum, nemo hoc negabit, propter dictam causam, & alias, quas in principio huius materiae adduximus, videtur sanè, neque de gradibus, & intentione gratiae id esse negandum, cum ad perfectionem sanctitatis hoc maxime pertineat. Vnde rectè dixit Bonauent. supra, Quid mirum, si omnibus gratia ad Mariam confluxit, per quam tanta gratia ad ceteros disfluxit? Et Laur. Iustin. sermone de Annuntiatione, Magna, inquit, profecto fuit Mariae gratia, exuberans atque completa, quae caelis dedit gloriam, terris praebuit Deum, gaudium praestitit Angelis, seculoque pacem refudit, fide docuit gentes, vniuersi quae sinem impositum: humane vitae instituit ordinem, atque spiritualem edidit moribus disciplinam. Quomodo non est Maria, iuxta Gabrielis oraculum, plena gratia, quae effecta est mater DEI, paradyssi scalae, caeli ianua, interuenrix mundi, demonum fuga, peccatorum spes, DEI & hominum verissima mediatrix?*

Fr. Suarez. tom. 2.

Quinta & vltima ratio formari potest ex praecedentibus, quia actus perfectae charitatis, quos Beata Virgo habuit in hac vita innumerabiles fuerunt, ita vt eorum multitudo possit fortasse cum numero Sanctorum omnium conferri, quia (vt ostendimus) ferè totam vitam in perpetua contemplatione transegit, in qua feruentissimè Deum amabat, & hunc amoris actum frequentissimè repetebat. Praeterea ostendimus, non minus meruisse Beatam Virginem quolibet horum actuum, quam meruit supremus Angelus illo actu perfectè libero, quo meritum suum consummauit: Vnde fit consequens saepissimè singulis actibus plus meruisse Beatam Virginem, quam singulos homines sanctos omnibus actibus vitae suae, quia meritum supremi Angeli non fuit minus perfectum, quam totum meritum cuiuslibet hominis, saltem regulariter loquendo (vt abstinemus à quaestione non necessaria, an scilicet aliquis homo praeter Virginem, maiorem gratiam consequutus fuerit, quam supremus Angelus) igitur, si huiusmodi actus meritorij Beatae Virginis adaequant numerum omnium beatorum, plane consequitur, etiam gratiam eius superare gratiam omnium illorum. Si verò numerus actuum est inferior numero sanctorum (vt credi facile potest) compensari potest haec inaequalitas. Primum, gratia ipsa quae data fuit Virgini ex opere operato. Secundò perfectione, & valore singulorum actuum, nam etiam meritum primi Angeli excedit merita multorum inferiorum simul sumpta. Tertiò augmento, & maiore intentione ipsorum actuum, non enim fuerunt omnes inter se aequales, sed quo gratia fiebat auctior, eo actus ab illa procedentes erant intensiores, & maioris meriti, vt supra fusè declaratum est. Quae omnia si exactè computentur, fit reuera valde verisimile, quod asserimus: in re enim adeò obscura, & non aperte reuelata, non est quaerenda maior certitudo.

Nec video, quid possit contra hanc sententiam obijci, nisi fortasse, quod noua, inusitata, ac praeter hominum opinionem esse videatur. Sed non est cur nouum censendum sit, quod doctrinae priscorum Patrum, non solum non aduersatur: verum etiam ita ab eis infinuatur, vt merito illis attribui possit: vel saltem existimari, hanc esse accommodatam explicationem eorum, quae ipsi magno verborum pondere virtute docuerunt. Accedit, quod cum ante viginti annos in Academia Salmanticensi rogatus à grauius viris, quaestionem hanc disputare, atque definire fuerim aggressus, cumque in hanc sententiam valde propenderem, rei nouitate derentus, eam proprio iudicio, ac sententia definire ausus non fui, donec doctores sapientissimos, & in rebus Theologicis valde versatos consului, quibus omnibus pia, atque probabilis haec sententia visa est.

Poterat hoc loco disputari: quid amplius praeter gratiae perfectionem Beata Virgo sibi meruerit, sed si generalia principia de merito obseruentur, & commodè applicentur, non est quod in hac re amplius immoremur. Nam singularis illa quaestio, an Beata Virgo aut Incarnationem, aut dignitatem matris Dei meruerit, in priori tomo, disputatione decima, sectione septima diligenter tractata est, de gloria verò, quam sibi Virgo promeruit, infra est dicendum. Praeter gratiam autem, & gloriam nihil est, quod per se cadat sub meritum, nisi quod ad illas per se ordinatur, aut per se est cum illis coniunctum. Denique de merito Beatae Virginis respectu aliorum, an scilicet alijs etiam meruerit, non nihil in hac sectione attigimus, & superius tractantes de merito Incarnationis. Constat enim de condigno nihil meruisse nobis Beatam Virginem, quia est proprium priuilegium Christi, de congruo verò mer-

Q. 3. ren.

Pur. Chryf.

Bernar.

Maria omnibus salutaris, & vtilis.

Ephrem.

German. Pet. Dam.

Bonauent. Lau. Iustin.

Obiectio.

Responsio.

rendo Incarnationem magnum bonum nobis promeruit, & dum vixit, potuit etiam multa bona aliquibus hominibus mereri. An vero aliquid amplius nobis meruerit, dum hic viueret aut nunc etiam nobis mereatur, vel saltem impetret, infra disputandum est, Disputatione 23. Sectione prima, & secunda.

DISPUTATIO XIX.

In sex Sectiones distributa.

De scientia, & sapientia, quam B. Virgo in statu vite consequuta est.

Vix diximus de gratia sanctificante Virginis Beate communia sunt omnibus virtutibus. Theologicis, & moralibus, & Spiritus Sancti donis, quae cum eadem gratia connexa sunt, vnde explicatio perfectionem huius gratiae, & meritum Deiparae, excellentiam quam in his omnibus virtutibus habuit, explicatam reliquimus: & obiter nonnulla adduximus de frequentissimo vsu: ac ferè continua eorundem exercitatione. Quapropter nihil amplius de illis dicendum occurrit. Solum ergo superest, vt de intellectualibus perfectionibus, atque gratijs gratis datis sermonem instituiamus: de prioribus in hac disputatione, de posterioribus verò in sequenti disserendo.

SECTIO I.

Virum Beata Virgo habuerit in hac vita perfectam diuinarum rerum cognitionem.

Principio ponendum est, quamdiu Deipara vixit in corpore mortali, non fuisse Beatam secundum animam (vt ostendimus supra disputatione quarta, sectione prima,) vt or autem beatitudinis nomine, vt indicem, non habuisse stabilem, ac permanentem visionem, an verò habuerit interdum illam in raptu, dicemus disputatione sequenti.

Ex hoc autem principio necessario sequitur, habuisse in hac vita fidem mysteriorum Dei (vt eadem disputatione quarta, sectione septima dixi) quia fundamentum sanctitatis, & iustitiae in viatore est fides, sed Beata Virgo quamdiu fuit in corpore mortali, fuit viatrix, & sancta: ergo per fidem semper ambulauit, quia sine fide non potuisset placere Deo, & ideo Lucae secundo, Beata praedicatur, quia credidit.

Ex quo vterius manifestum est, hanc fidem in Virgine fuisse perfectissimam, tum ex parte subiecti, in quo fuit valde intensa, & prorsus certa, omnem motum etiam primò primum dubitationis excludens: tum ex parte obiecti, quia per illam distinctissimè credidit mysteria Trinitatis, & Incarnationis, & reliqua omnia, quae ad diuinitatem, & humanitatem pertinent. Ita docent Patres, Ambrosius libro secundo de Virginibus, & libro secundo in Lucam, Epiphanius sermone de laudibus Virginis, Augustinus sermone de assumptione. Bernardus sermone trigesimo quinto in Cantica, circa finem, & in libro de passione Domini, qui inter eius opera habetur, capitulo secundo. Rupertus ferè toto libro in Cantica. Vnde Abulensis parad. prima, capitulo trigesimo primo, dicit propter hanc fidei perfectionem vocari Virginem ab Augustino, & Bernardo matrem credentium. Ratio autem sumenda est ex principijs supra positjs. Ostendimus enim Beatam Virginem habuisse omne donum, omnemque perfectionem gratiae

A sanctificantis, quae Angelis, vel hominibus communicata est, imò & excellentiori modo: tota autem haec perfectio fidei ad dona gratiae sanctificantis pertinet. Deinde ostendimus in Beata Virgine fuisse in omni genere virtutis eximiam sanctitatem: sed fides est fundamentum iustitiae: ergo debuit infundi in perfectione proportionata tantae sanctitati, & iustitiae. Praeterea ostendimus in Beata Virgine nullum fuisse inordinatum motum in aliqua potentia ipsius: ergo nullum dubitationis impulsus, aut motum passa est. Denique agens de eius innocentia, eximiam fidem, quam in filij conceptione, passione, ac morte habuit, aperte demonstrauimus. Blasphematur igitur Lutherus, qui fidem Centurionis, Mariae fidei praefert, eò quòd Matthaei octauo, de Centurione dixit CHRISTVS, Non inueni tantam fidem in Israel. Eo tamen loco non comparat Christus Centurionem cum omnibus, ac singulis, qui ex populo in ipsum crediderunt, hoc enim modo, non solum fides Virginis, sed etiam Simeonis, & Annae, Iosephi, & Ioannis Baptista, & Magorum, atque aliorum plurimorum fuit maior, quam fides Centurionis. Comparat ergo cum his, quibus ipse praedicauerat, & coram quibus miracula fecerat, quique fidem in Christum inde conceperat, inter quos hic Centurio excelluisse dicitur, vel simpliciter, vel solum proportionate quadam, quia ille cum esset gentilis, & neque ex Scriptura, neque ex maiorum traditione esset instructus, facilius, constantius, atque admirabilius credidit.

C Sed quaeret aliquis, an Beata Virgo fuerit consecuta totam hanc fidei perfectionem à principio suae sanctificationis, vel postea temporis decursu. Vbi non potest esse difficultas de perfectione intentionis. Nam certum est, non habuisse totam illam à principio, sed in illa creuisse, sicut in gratia, alijsque virtutibus, habuit tamen à principio, & singulis temporibus eam fidei intentionem, quae intentioni gratiae proportionate responderet. Deinde nulla etiam est difficultas de illa perfectione, quae omnem dubitationis motum excludit. Quia constat hanc habuisse principio, ex quo caruit fomite, igitur solum potest inquiri de perfectione ex parte obiecti crediti, praesertim an à principio distinctè cognouerit mysteria Trinitatis, & Incarnationis.

D Erasmus enim sensit Beatam Virginem non adorasse filium suum statim ac illum peperit, quia non constat tunc cognouisse illum esse Deum. Sed est impia, & haeretica sententia, contra vniuersam Ecclesiam sensum, ac traditionem, vt constat ex ijs quae in superioribus de Annuntiatione Angelica, & de Christi Natiuitate tractauimus, & ex ijs, quae sancti Patres tradunt explicantes haec mysteria, praesertim Cyprianus sermone de Natiuitate, Augustinus sermone nono de Natiuitate, Bernardus homeljs super Missus est, Ambrosius super Lucam, & libro de Ioseph Patriarcha, capitulo secundo, vbi Mariae, & Iosephi meminit, & Diuus Thomas supra quaestione trigesima, articulo primo ad secundum. Item ex Luca primo colligitur sanctam Elisabeth cognouisse, & credidisse eum, quem Beata Virgo conceperat, esse Deum, vt patet ex illis verbis, Vnde hoc tibi, vt veniat mater Domini mei ad me? Quomodo igitur potuit hoc ignorare Sancta Virgo? Dicendum est igitur Beatam Virginem à principio suae sanctificationis habuisse fidem explicitam Trinitatis, quia huius obiecti cognitio maxime spectat ad primariam fidei perfectionem, quam Angeli, & Adam habuerunt in sua prima sanctificatione, ergo multo magis Beata Virgo. Deinde cognouit explicitè mysterium Incarnationis, quoad substantiam illius, id est, Verbum diuinum secundam Trinitatis personam catnem fuisse assumpturum, Quod eodè argumento probari potest, quia

Luc 2.

Virginis fides perfectissima.

Ambros. Epiphanius. Augustinus. Bernardus.

Rupertus. Abulensis.

Obiectio. Marc 8. Responso. Dubium. 1.

Erasmus. Qualem fidei perfectionem ab initio sua sanctificationis Virgo habuit.

Cyprianus. Augustinus. Bernardus. Ambrosius.

D. Thom.

Luc. 1.